

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2024/25:AU2y

2024 års redogörelse för företag med statligt ägande

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har gett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över följd motionsyrkanden gällande 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande (skr. 2023/24:140) i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottet begränsar sitt yttrande till motionsyrkandena om Samhall Aktiebolag och Lernia AB. Utskottet föreslår att näringsutskottet avstyrker yrkandena.

I yttrandet finns två avvikande meningar (S, V) och två särskilda yttranden (SD, C).

Utskottets överväganden

2024 års redogörelse för företag med statligt ägande

Skrivelsen

I skrivelse 2023/24:140 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande lämnar regeringen en redogörelse för bolag med statligt ägande, vilket den gör årligen. I verksamhetsberättelsen redovisar regeringen hur förvaltningen av statens bolagsägande utvecklades under 2023. Syftet med redogörelsen är att beskriva statens bolagsägande och de värden som finns i sådana bolag.

Regeringen anför att en ökad globalisering, teknologisk utveckling och konkurrensutsättning har förändrat förutsättningarna för ett flertal av de statligt ägda bolagen. Till följd av detta har den statligt ägda bolagsportföljen förändrats betydligt över tid.

Regeringen redogör i verksamhetsberättelsen för statens ägarpolicy och principer för bolag med statligt ägande. Regeringen avser att fortsätta att utveckla bolagsstyrningen och att revidera statens ägarpolicy som beslutades i februari 2020.

Redogörelsen innehåller information om bolagen inom områden som regeringen prioriterar, vilka kan ändras över tid, och regeringen avser att fortsätta att utveckla verksamhetsberättelsen för att säkerställa att riksdagen får en god bild av den statliga bolagsportföljen.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:509 yrkande 3 anser Fredrik Olovsson m.fl. (S) att bemyndigandet att sälja Lernia AB bör återkallas. Enligt motionärerna kan bolaget bli en viktig aktör i den gröna omställningen och de anser att ett samhällsuppdrag kopplat till detta snarast bör lyftas med inriktning mot bristyrken där det krävs yrkesutbildning.

I kommittémotion 2024/25:269 av Lorena Delgado Varas m.fl. (V) anser motionärerna att metodiken på området hållbart företagande i relation till Samhalls arbetsmiljö och olycksfallsstatistik bör analyseras och rapporteras till riksdagen (yrkande 14). Motionärerna anför att det under en tid förekommit uppgifter om brister i det systematiska arbetsmiljöarbetet hos Samhall, vilket inte kan anses ligga i linje med regeringens mål om ett hållbart företagande. Vidare anser motionärerna att Samhalls ägaranvisning bör ändras så att kravet på affärsmässighet tas bort (yrkande 15). Enligt motionärerna har Samhalls avkastningskrav bl.a. gjort att personer med funktionsnedsättning väljs bort och att syftet med verksamheten förfelas.

Utskottets ställningstagande

Liksom regeringen anser utskottet att staten i rollen som ägare ska pröva skälen för fortsatt statligt ägande, liksom överväga bolagens olika uppdrag och inriktningen på deras verksamhet. Många av bolagen har verksamheter och samhällsuppdrag som motiverar att staten även fortsättningsvis är en betydande bolagsägare.

När det gäller Samhall vill utskottet inledningsvis framhålla att Samhall ända sedan starten har spelat en viktig roll för många människor med olika typer av funktionsnedsättning och för den aktiva arbetsmarknadspolitiken i stort. Enligt samhällsuppdraget ska bolaget skapa meningsfulla och utvecklande arbeten åt personer med funktionsnedsättning som medför en nedsatt arbetsförmåga där behoven finns. Och det är i grunden detta utskottet vill värna, att Samhall ska vara ett avgränsat men viktigt verktyg för att fler ska komma i arbete efter sina förutsättningar.

I kommittémotion 2024/25:269 (V) föreslås dels en analys av metodiken kring hållbart företagande kopplad till det systematiska arbetsmiljöarbetet hos Samhall, dels att Samhalls ägaranvisning ändras så att kravet på affärsmässighet tas bort. Utskottet vill understryka det självklara i vikten av ett fungerande och gott systematiskt arbetsmiljöarbete på alla arbetsplatser. Det är en självklar utgångspunkt att ha höga förväntningar på de statligt ägda bolagen när det gäller arbetsmiljön. Utskottet välkomnar bl.a. mot denna bakgrund att regeringen i och med utredningen Översyn av Samhall Aktiebolags uppdrag, verksamhet och förutsättningar (dir. 2024:4) gör en bred översyn av Samhall. Utskottet utgår från att frågan om det systematiska arbetsmiljöarbetet inom Samhall blir belyst inom ramen för utredningens arbete, som inte bör föregripas. Utskottet anser därmed att näringsutskottet bör avstyrka yrkande 14 i nämnda motion.

När det gäller kravet på affärsmässighet i ägaranvisningen för Samhall noterar utskottet att Riksrevisionen i en granskningsrapport gör bedömningen att såväl regeringens styrning som Samhalls styrning och organisation i alltför hög grad har prioriterat affärsmässig utveckling framför utveckling av de anställdas arbetsförmåga (RiR 2023:14). Utskottet noterar också att regeringen som svar på granskningen delvis instämmer i denna bedömning när den konstaterar att det över tid har skett stora förändringar i Samhalls verksamhet, vilket kan ha påverkat Samhalls möjligheter att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten (skr. 2023/24:51). Samtidigt är det enligt regeringen ofrånkomligt att Samhall som producent av efterfrågade varor och tjänster behöver följa den allmänna utvecklingen på marknaden; det är en förutsättning för att bolaget alls ska kunna erbjuda sysselsättning för målgruppen. Utskottet instämmer i detta resonemang och anser att Samhall även i fortsättningen ska vara ett statligt bolag vars uppdrag ska innefatta produktion av efterfrågade varor och tjänster. Utskottet anser därmed att yrkande 15 i nämnda motion bör avstyrkas.

Avslutningsvis när det gäller Samhall vill utskottet upplysa näringsutskottet om att utskottet senare under riksmötet kommer att bereda motioner om bl.a.

Samhalls vinstkrav och dess möjlighet att anmäla arbetsolyckor (kommittémotion 2024/25:2386 yrkandena 11 och 12 [SD]), om osund konkurrens i fråga om Samhall (kommittémotion 2024/25:2948 yrkande 3 [C]) och om att Samhall ska ta större hänsyn till arbetstagares individuella förutsättningar, informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och Samhall samt Samhalls organisationsform (kommittémotion 2024/25:3070 yrkandena 15–17 [S]).

När det sedan gäller Lernia AB och förslaget i kommittémotion 2024/25:509 (S) yrkande 3 att återkalla bemyndigandet att sälja Lernia AB noterar utskottet, likt motionärerna, att riksdagen 2012 beslutade om ett bemyndigande som innebär att regeringen helt eller delvis kan avyttra statens aktier i Lernia. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom motionärernas förslag och anser därför att näringsutskottet bör avstyrka yrkandet.

Utskottet vill även i detta sammanhang upplysa näringsutskottet om att utskottet senare under riksmötet kommer att bereda en motion med förslag om ett samhällsupdrag för Lernia (kommittémotion 2024/25:3136 yrkande 9 [S]).

Stockholm den 26 november 2024

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Magnus Persson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Magnus Persson (SD), Ardalan Shekarabi (S), Saila Quicklund (M), Patrik Lundqvist (S), Michael Rubbestad (SD), Johanna Haraldsson (S), Arin Karapet (M), Serkan Köse (S), Ann-Christine Frohm (SD), Sofia Amløh (S), Oliver Rosengren (M), Ciczie Weidby (V), Camilla Rinaldo Miller (KD), Sara Gille (SD), Leila Ali Elmi (MP), Camilla Mårtensen (L) och Helena Vilhelmsson (C).

Avvikande meningar

1. 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande (S)

Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S) och Sofia Amløh (S) anför:

Lernia är en av Sveriges ledande matchningsaktörer med tjänster inom vuxenutbildning, bemanning, rekrytering, matchning och omställning. Med ett brett tjänsteutbud arbetar bolaget med att tillgodose kompetensbehov på hela arbetsmarknaden. Lernia har verksamhet på ca 60 orter över hela Sverige och är auktoriserat som bemannings-, utbildnings-, rekryterings- och omställningsföretag av respektive branschorganisation. Lernias tjänster är riktade såväl till individer som till kunder inom privat näringsliv och offentlig sektor. Under 2021 var Lernia den tredje största aktören inom bemanning i Sverige och den största aktören inom segmentet bemanning av yrkesarbetarkonsulter.

Lernia kan bli en viktig aktör i den gröna omställningen, och frågan om ett samhällsuppdrag till bolaget kopplat till detta bör snarast lyftas. Inriktningen bör vara bristyrken där det krävs yrkesutbildning. I regioner där svårigheterna är stora att hitta kompetens till följd av industrins omställning och stora investeringar skulle ett sådant uppdrag kunna få särskilt positiva effekter. När det gäller samhällsuppdrag till Lernia återkommer vi inom ramen för utskottets beredning av kommittémotion 2024/25:3136 där vi socialdemokrater föreslår att Lernia får just ett sådant uppdrag.

Mot denna bakgrund anser vi att regeringen inte bör agera på bemyndigandet att avyttra Lernia och således inte sälja bolaget. Vi anser därmed att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:509 (S) yrkande 3. Motion 2024/25:269 (V) yrkandena 14 och 15 bör avstyrkas.

2. 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande (V)

Ciczie Weidby (V) anför:

Det har under en tid förekommit uppgifter om brister i det systematiska arbetsmiljöarbetet hos Samhall. Det har bl.a. rapporterats om mycket allvarliga missförhållanden. Anställda, varav många i riskgrupp, tvingades enligt dessa uppgifter utföra riskfyllt arbete utan skyddsutrustning under coronapandemin. Chefer vittnar om orimliga krav för att vinna kontrakt och uppnå lönsamhet. Skyddsombud vittnar om stora brister i arbetsmiljöarbetet och arbetsgivarens arbetsmiljöansvar. Detta rimmar inte väl med regeringens ambitionsnivå för hållbart företagande och är oroande.

Jag välkomnar liksom utskottet den pågående översynen av Samhall, men till skillnad från utskottet anser jag inte att detta är tillräckligt när det gäller det systematiska arbetsmiljöarbetet inom bolaget. Det finns inte tid att avvakta

utredningens arbete och beredningen av detta. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en analys av metodiken på området hållbart företagande i relation till Samhalls arbetsmiljö och olycksfallsstatistik.

Flera kritiker har under en längre tid pekat på att Samhalls avkastningskrav skapar en press inom organisationen som kan leda till att syftet med verksamheten förfelas. Rapporter som inkommit har bl.a. pekat på att personer med funktionsnedsättning väljs bort från Samhall, vars själva funktion är att vara till stöd just för personer med funktionsnedsättning vilka inte förmodas kunna klara sig utan stöd på arbetsmarknaden. Svaret på hur det blivit så ligger i Samhalls förändrade inriktning – från ett statligt bolag med socialt ansvar till ett bemanningsföretag som verkar enligt marknadens principer. Det är en förändring som inneburit att krav på lönsamhet, kundfokus och affärsmässighet väger tyngre än medarbetarnas hälsa och utveckling.

För att komma till rätta med problemen behöver Samhalls uppdrag förändras i grunden. Jag vill se ett Samhall som bidrar till ett brett arbete för en värdig och utvecklande arbetsmarknad för personer med funktionsnedsättning. Till skillnad från utskottet anser jag inte att Samhall som producent av efterfrågade varor och tjänster ofrånkomligen behöver följa den allmänna utvecklingen på marknaden då detta leder till att verksamheten förfelas. Utan kravet på affärsmässighet kan Samhall återgå till att vara ett verkligt stöd för personer med funktionsnedsättning. Regeringen bör därför verka för att ändra Samhalls ägaranvisning så att kravet på affärsmässighet tas bort.

Mot denna bakgrund anser jag att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:269 (V) yrkandena 14 och 15. Motion 2024/25:509 (S) yrkande 3 bör avstyrkas.

Särskilda yttranden

1. 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande (SD)

Magnus Persson (SD), Michael Rubbestad (SD), Ann-Christine Frohm (SD) och Sara Gille (SD) anför:

I kommittémotion 2024/25:2386 föreslår Sverigedemokraterna att regeringen ska säkerställa att Samhalls vinstkrav utreds inom ramen för den aktuella översynen av Samhall (yrkande 11) och att Samhall har de rutiner och verktyg som krävs för att anmäla arbetsolyckor (yrkande 12). Dessa förslag kommer att behandlas av utskottet senare under riksmötet och vi återkommer till frågan om Samhall inom ramen för den beredningen.

2. 2024 års redogörelse för företag med statligt ägande (C)

Helena Vilhelmsson (C) anför:

I kommittémotion 2024/25:2948 yrkande 3 föreslår Centerpartiet en översyn av Samhalls uppdrag, verksamhet och förutsättningar som tar fasta på hur osund konkurrens kan undvikas samt hur företaget bättre kan medverka till att utveckla och kompetensförsörja den reguljära arbetsmarknaden. Detta förslag kommer att behandlas av utskottet senare under riksmötet och jag återkommer till frågan om Samhall inom ramen för den beredningen.